

HÉTFŐ

ELŐFIZETÉS
Egy negyedévre
2 korona

Egyes szám
5 krajcár
(10 fillér)

Telefon szám 503.
Hirdetések díja: megállapo-
dás szerint

Megjelenik minden hétfőn délelőtt

A szerkesztésért GALLOVICH KÁROLY felelős * Laptulajdonos: MOHOS AGOSTON.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Zrínyi-utca 2 szám 1. emelet
Sebesy-náz

III. évfolyam

ARAD, 1909. MÁRCIUS 22.

13. szám

„Összetartás“ a kereszt jegyében.

A klerikális reakció véreséi megvijog-
tag Aradváros feje fölött, azután lecsaptak
az eresz alá, a város homlokára, oda, ahol
az értelem székel, hogy fészket rakjanak,
hogy tanyát üssenek és hogy bérbe ve-
gyék az emberi lelkiösmeretet. Ez a sötét
véresesereg kiterjesztett szárnyakkal elzárja
a sugárra, a megösmérésre szomjas lelkek
elől a termékenyítő meleget, a világosító
fényt, esirájában fojtja el az öntudatot,
megalázza s a eseléderey rabszolgaságába
taszítja az emberi méltóságnak magabizó,
diadalmas érzését.

Erre a hurokvető, gyilkos reakcióra
a kultura mindenütt halálos esapást mért.
És mentől izmosabb valahol a kultura, an-
nál görhesebb ez a lelkeket tömlőre vető
fekete erő. A fölvilágosodott népek hősies
erőfeszítéssel bontakoznak ki a nagy fekete
szörnyeteg ezernyi ezer polyp-karjai közül.
S annak az országnak a sorsára gyászos
pecsét van ütve, amelyik ország a kleri-
kális reakciónak szabad prédája.

Hogy mekkora szilaj erővel fojtogatja
Magyarországot ez a mohó sötét gyámko-
dás, arról a hamisító méteyhintők aradi
munkája is meggyőzhet minden teremtett
lelket. Rövid két esztendeje esodálatos
energiával építik Aradon a lelkek börtö-
neit. Először az Oltáregyesület, majd az
Autonom-kör, ezek nyomában a Gazdaasszo-
nyok-egyesülete és végül a Keresztényszoci-
alis kurzusok. Valamennyi egy-egy sötét
zugba állított esapda. A gyámtalan és hi-
székeny lelkeket pedig a harangok szavá-
nál ékeőbb hangu jelszavakkal édesgetik
a esapdák iránt.

Árulják a malasztot, ígérnek a menny-
béli üdvösséget, egyengetik a *testtől el-
választható léleknek* a tulvilág boldogsága
felé vezető rögös utat. Szociális kurzusai-
kon kisajátítják az igazi, a tudományos
társadalmi mozgalmak jelszavait, természe-

tesen azokat, amelyek a méteyhintők cir-
kulusait nem zavarják. Ezeket a jelszava-
kat aztán öblös torokkal és, sajnos, sok
helyütt visszhangot verő zajjal kurjon-
gatják.

Ezek a hamis jelszavak természetesen
a földi javak ígérgetését sem átalják. Hát
hiszen ha földi jó kell a népnek, ígérnek
ők olyat is! Programjuk tarka barka, tet-
szetős céger. A boltjuk pedig amolyan
megszentelt krajzleráj, amelyikben találko-
zik ir minden sebre, tanács minden ügyre-
bajra és vigasztaló kenet minden gyomor-
korgásra.

Szóval ez a program nem a tudomány
által megismert és módszeresen kifejtett
társadalmi fejlődés forrásából táplálkozik,
nem annak a fejlődésnek erőteljes kisu-
gárzása, és nem kísézője a fejlődésszabta
szükségyszerűségnek, hanem a megtévesz-
tésnek nyilvánvaló szándékával gondosan
összeválogatott lépesszők terebélyes ága-
boga, amelyiken jól megragad a vergődő
madár.

És az ostromló reakciónak ez álnok
és alakos, de szívós és energikus térhódi-
tásaival szemben ma már sehol sincs szik-
lafal. Hullámverései lassan, de biztosan
mossák a partot és már áradással fenye-
getnek. Csak a munkásosztály tudott szik-
lákat görgetni e sodró hullámok elé. Tu-
dott. De a polgárság örömriválgásai között
megbénították e hadsereg erejét, fegyver-
zetét pozdorjává törték, szervezeteit széjjel
rombolták, harcú tűzét törvényes erőhata-
lommal beléfojtották.

A polgárság körében pedig csak egyet-
len egy olyan harcú szervezet él, amelyik
a reakcióval megmérkőzni elég erős és
elég bátor — volt.

Ez a harcú tábor a szabadkőművesek
nemzetközi szervezetének páholyaiban
működik. A kulturális fejlődés történeté-

ben ez a szervezet ragyogó pályát futott
meg. Menedéke és védőbástyája volt a
kulturális mozgalmaknak és tántorithatat-
lan harcú emberiség nagy törekvéseit
hordozó eszméknek.

Nem kutatjuk, hogy ennek a szerve-
zetnek országos magatartása a jelenben
méltó-e a ragyogó mult dícsőséges szere-
péhez, azt azonban igaz, őszinte fájdalom-
mal kell megállapítani, hogy az *aradi
páholy nemcsak hogy tétlenül nézi a
fekete reakció terjedését, de még azt
sem gátolja meg, hogy a páholy tagjai
részt vegyenek a klerikális mozgalmak
izmosításában.*

Nem akarunk itt ujjal mutatni a pá-
holyoknak olyan tagjaira, akik részesei a
fekete sáskasereg hadviselésének. Ez bi-
zonyosan nem titok a páholyban sem,
hiszen a hírlapok nyilvánosan pertraktálják
és pertraktálták szereplésüket.

Társadalmi tekintély valamennyi. És
e tekintélynek a súlyával nagyszerű sikerrel
operál a fekete sereg. Ha pedig mindez
sem akcióra, sem rendszabályozásra nem
indítja a páholyt, akkor tán legokosabb
volna, ha az „Összetartás“ egyszerűen
beleolvadna az Oltár-egyesületbe, vagy
pedig a páholy székházát egyszerűen
templommá alakítanák. Gallovich Károly.

oooooooooooooooooooooooooooooooo

Ritka alkalom! A képvásárlás csodája!

Tulhalmozott raktár miatt egy eredeti művészi
karikatura hat koronától feljebb.

Egy művészi

pasztell tíz koronától feljebb.

Ritka alkalom!

Kaphatók:

Weisz Leó

állandó képkiclitésán. (Minorita-palota.)

WEINBERGER FERENCZ

elsőrendű ék-
szerész, nagy
óra-raktára

ARAD

Andrássy-tér,
Központi-szálló
mellett.

AMIRŐL CSAK SUTTOGNAK. ■ ■ ■ ■

■■■ ■■■ ■■■ Mikor a feleség rájön.

Hát az rossz lehet kérem. Nagyon rossz. Tudniillik az, mikor a feleség rájön.

Persze: nagy, szinte végtelen nagy e téren az egyes esetek között való különbség. Az egyik helyen, ha a feleség rájön, sírás, rivás, kezeknek tördelése a következmény, semmi egyéb. Vannak viszont önérzetes, de egyben büszke asszonyok akik a könnyekből elállanak, ellenben lakonikus rövidséggel nyujtják be a válópórt.

És vannak végre heves, kardos menyecskék. Ezek k' t alosztályra sorolhatók: olyanokra akik a kritikus pillanatban a nagyobbára ártatlan vetélytársnót s olyanokra, akik a nagyobbára nem ártatlan férjcskét hagyják helyben alaposan.

Akiről ezúttal szól az ének, az az első alosztályba tartozott. Igen előkelő, vezető állásban lévő aradi tisztviselőről van szó, akinek nincs is egyéb hibája, (ha az egyáltalán hiba) mint hogy nem akar hadilábon állni a felesége tehát egy miatt az egész női nemmel.

A szőke asszony előtt ez a dolog érthetőleg nem volt titok, hiszen a feleségek rendszerint tulontul ismerik az urasckáikat. Csak éppen a ezidőszerűtűnűs női alany kiltére nem tudott rájönni.

Okosabbat nem tehetett, hát figyelt. Zeitzlingt Rath, gondolta igen helyesen, és nem csalatkozott. Valahogyan megtudta, hogy urasckéja Mikalacán bonyolítja le szerelmi szükségletit, utána járt hát a dolognak s egy szép napon lecsapott a szerelmes párra.

És azután következett be az eset legszomorubb része. A felizgatott asszony gondozott tiz körmével nekiesett vetélytársnójának és lön arcoknak karmolása, frizuráknak nagy romlása. Mivelhogy nem hagyta magát a másik sem.

A férj ilyenmódon ép lörrel menekült a helyszínéről, ám hogy otthon mi következett, arról mé y en hallgat a krónika. Legfőlebb a sejtelem cseveg arról, de ki ad ma valamit a sejtesekre.

Bizonyos csak az, hogy rossz dolog az ha az asszony rájön . . .

Orosz lovasság.

Most, hogy a háboru réme kísért, a mumus Oroszország, melynek magatartásától függ, hogy a szerb konfliktusból esetleg európai háboru kerekedik. Hir szerint Oroszország katonasága jelenleg nem akcióképes. Érdekes tehát az *Uránia* színház mozgófényképe, mely a rettegett nagyhatalom lovasságot mutatja be. Magas növésű, jó lovaskatonák az oroszok, akik azonban messze mögötte maradnak a mi huszárságunknak.

Bizonyára mindenkit érdekel ez a kép, mely életben mutatja be azokat a katonákat, akikkel jelenleg még háboruba keveredhetünk. Szenzációs sikere van még az *Uránia* Színház új darabjának: a *H Vilos s erelemnek*, melynek szerzője a leghiresebb francia írók egyike: Francois Coppée. Ezt a szenzációs drámát még csak hétfőn és kedden mutatja be az *Uránia* Színház.

Orvosok a templomban.

A közönség kritikája.

Az e cím alatt közreadott cikksorozat támasztotta érdeklődést demonstrálják a Hétfő címére érkezett, e kérdést feszegető levelek, a melyekről már utóbbi számunkban szólottunk. A levelek közül azokat válogattuk ide közlésre, amelyek az egyes irányzatokat legélesebben, legkifejezettebben képviselik. Ime:

Igen tisztelt szerkesztőség!

Nem hagyhatom szó nélkül azt a blaszfemiát, a mit G. ur az ő szertelen magahittségében az *Orvosok a templomban* című cikksorozatában úz az emberiség legszentebb értéseiből.

A természettudományos önteltség orgiáit illi ezekben a cikkekben és igen értékes tudásu férfiakat pellengérez ki G. ur csak azért, mert a tudományt nem akarják vérferőtöző viszonyba hozni az atheizmus szörnyével. Nem kutatom, ki G. ur, mert hiszen ez fölösleges. Ismeri őt mindenki a *Tüzimádók* révén. Más nem is írhatta ezeket a cikkeket, csak ez isteni és emberi törvényeket sértő darab szerzője.

Feleljen meg G. ur ezekre a kérdéseimre:

1. A természettudomány rideg álláspontján állók bizonyítsák be — hiszen ők szeretnek mindent bizonyítani, azt is, a mit véges emberi elmével felfogni nem lehet, — mi az, a mi megkülönbözteti az embert az állattól?

Ne mondják, hogy az ész, az agysejtek, az ideggöccök munkája az a ható energia, mely az embert öntudatosá teszi. Mind e szervei meg vannak a többi gerincesnek is és pedig ugyanolyan összetételben.

Nevezze meg tudományos néven azt, a mit mi léleknek nevezünk és mutassa ki természettudományosan, hogy milyen anyagokból áll.

Akkor igazat adunk neki, de mindaddig hagyja meg a léleknek, a mi a léleké és ne elegyedjék bele tudós férfiak lelkiismeretbeli kérdéseibe.

2. Cáfolja meg, hogy az irgalmasrend orvosai nem elsörangú szakemberek, holott Isten félelmét a szeretet művével és a gyógyítás tudományával párosítják sok százezer szenvedő enyhülésére.

Ha ezekre megfelel, úgy igaz van, ha nem tud megfelelni, miért késik az ügyész?

Nos, mindentmerő ur, ezt a leveletem tegye közzé az ön bátor lapjában.

K. F.

Igen tisztelt Uram!

Üdvözet sulyos pörölycsapásaiért, melylyel a multak dohos denevérfészkeknek falait kezdi ki.

Itt a legfőbb ideje, hogy a tudomány csarnokából kiüzessenek, a tudást aprópénzre váltó opportunus szatócsok csak úgy, mint a sarlatánok, akik litániásan sötét frázisvignettákkal tetszetősebbé téve árulják az ő csodaszereiket az inferioris gondolatlanságban élő tömegeknek.

Szégylene a kornak, hogy akadnak orvosok, akik bár életük minden mozzanatában a pozitívizmus igazságait találják szemben magukkal, gyógyliköröket gyártó, pirosorru, középkori barátok módjára a templomban csinálnak kirakatot az ő kis üzletüknek.

Mert hipokriták és farizeusok lehetnek csak a templomot járó orvosok, ha igazán értik a mesterségüket. Hipokriták és farizeusok, akik nem mernek szemébe nézni a tudás fegyvereivel kezükben annak az elfogult tömegnek, melyből patientélájuk rekrutálódik.

Ez a gyávaság pedig lealázó és méltatlan a tudomány napszámásaihoz.

Azokról, akiket velük született szük értelmi világuk és a beléjük nevelt bigotteria visz a templomba, beszélni sem érdemes, mert ezek inferioris kontárok, akiknek fajta kiveszében van az értékek fejlődő versenyében.

Épp a farizeusság üldözésére kellett megírni a G. cikkeit s köszönet érte, hogy megírta azokat.

Csak tovább, ha tömjénzsaratnokot prüszkölnek is a fekete gárda hipokritái.

Tisztelettel

P. M.

Tokintetes Szerkesztő ur!

Mint aradi embert, első sorban az a névsor érdekelne, amelynek közzétételét várom a *Hétfő* cikkirójától, s amely névsor még mindig késik.

Ha igazat adok is G. ur cikkeinek; a mint sok tekintetben igazat kell neki adnom, még mindig legközelebből a mi szűkebb világunk érdekel. Nem tudok ugyanis fölemelkedni az általános emberi objektivitás légkörébe és a nagy elvi kérdés megvitatásánál pro domo érdeklődöm a dolgok iránt.

Tudni szeretném azon orvosok nevét, a kik Aradon templomba járnak, s azokéit is, akiknek egyetlen imádsága az, hogy szenvedő embert rsaikon legjobb tudásuk szerint segitenek.

Nekem, az aradi családapának, életbevágó fontossága, hogy sarlatánt ajándékozok e meg bizalmammal, vagy elmaradt felcsert, vagy igazán a tudomány emberét.

A sarlatánt, aki a boltja kedvéért hazudja a vallást, nem látom szívesen, mert az önző föltétlenül.

Az ostobát, aki magának honoráriumot, istentől pedig csodatevést kér, még kevésbbé eresztem betegem ágyához.

Tudrom kell hát, kik azok az orvosok, a kikre emberi számitás szerint nyugodtan bízhatom a magam s az enyéim életét.

Ezeknek a névsoroknak a közlésével igazán nagy szolgálatot teane szerkesztő ur a valódi közérdeknek.

Ezt kérve, maradok megkülönböztetett tisztelettel híve

J. B.

Mínt hogy a lapszerkesztőnek a tér és a technika kemény zsarnoka, a leveleket kritikai méltatással e számunkban nem kísérhetjük. De arra röviden már most felhívjuk az olvasó figyelmét hogy az egymással megütköző levelek milyen harcisan mondanak vétót egymásnak és hogy

Engelhardt-féle Chasalla cipők egyedüli elárusító helye.

Weinberger János elsőrendű cipőáruházában.

Reusz Mór és Fia

Porosz kőszén, koksz és faszén telepe
ARAD, Boros Béni-tér 12.
Telefon 162.

A fűtési idény beálltával van szerencsénk ajánlani **legjobb minőségű**

Porosz salon fűtőszén.
Porosz légszesz pír-szenet

Vasaláshoz rostált darabos

Bükk faszén

jutányos árban házhoz szállítva

Kiváló tisztelettel

675

Reusz Mór és fia.

DICK SAMU

óras- és látszerész

Arad, Andrassy-tér és Weitzer J.-u. sarkán

Elad és javít mindennemű órákat kézi és táskás mellett, a legolcsóbb áron.
Raktáron tart mindennemű színházi látszó, vokal a legkülönbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnett orrcsipek és szemüvegek, arany-ézüst, nickel és tekenősbéka csontkeretekben, legjobb tüvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, hor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők mindennemű kivitelben 7689

Szemüvegek és orrcsipek
orvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

Mi történt az éjjel?

Semmi. Csupán kiderült, hogy a Nap nevű égitest teljesen fölösleges, mert a

Benoid gázvilágítás

teljesen pótolja. A Benoid-gáz nemcsak a legolcsóbb, hanem

Fényt, Hőt, Erőt
mindenütt alkalmazható.
Díjtalan felvilágosítást ad

Magyar Benoid-gáz R.-t. Arad.
Telefon 561.

Budapest, Andrassy-ut 17.
Telefon 28-60.

Hatóságilag engedélyezett végeladás.

A raktáron levő összes

női divatáru cikkek, valamint

vászon, chiffon, kész fehérneműk, szőnyeg, függöny és ágyterítők.

Báli cikkek, szallag, csipke és legyező

félárban szerezhető be, míg a készlet tart.

Singer Sándor

divatáruházban

Arad, Andrassy-tér 16.

759

(Szabó Albert-féle házban.)

Fajtiszta **riparia portalis** alanyon oltott, elsőrendű dugyökézetű bor- és csemegefajta

szőlő-oltványokat

valamint sima **riparia portalis** szőlővesz- és gyökerezésű szöket ajánl elsőrendű minőségben

HÁMORY-GAZDASÁG

SZŐLLO-OLTVÁNY-TELEPE ARAD.

Bővebb felvilágosítással szolgál!

Deák Ferenc-utca 3. sz. alatt.

1061

Telefon 229.

HELYI ÉS MEGYEI TELEFON 387.

BRAUN N. A. ARAD.

Boros Béni-tér, közvetlen a Vármegyei gazdasági egyesület mellett.

Ajánlja nagy raktárát mindennemű fetékárúkbán, bel- és külföldi fénymázakban, ecsetekben stb. stb.

MOBLES & HOARE angol hintőfénymázak főraktára.

Saját gyártmány: „Napfény” ezüstszerű kályhatisztítószer, „Rózsa” cipőceréme, „Rózsa” fémtisztítópaszta, „Rózsa” kályhapaszta, mindenféle bőrfényesítő mázak és conserválószer u. m. vaselin, bőrszír, nyeregszappan pataszir stb.

Olcsó árak, szolid és pontos kiszolgálás.

Szíves pártfogást kér tisztelettel

BRAUN N. A.

Negyed órán belül megszünteti a

fejfájást

a hirneves

Rozsnyay fejfájás elleni pastilla.

1 drb. 20 fillér, 6 drb. ára 1 korona.

Páratlan hatásu

gyomorerősítő-szer

a Rozsnyay-féle

Kárpáti gyomorcsépp.

Kapható csakis

Rozsnyay gyógyszertárban

Arad, Szabadság-tér.

H. kir. szabadalmazott
borszivattyúk

és hozzávaló legjobb minőségű gummicso-
vek legolcsóbb gyári árakon.

A szivattyú-hengerből a bor utolsó cseppig ki-
folyik, a szőlőmagvak, hések és egyéb tisztát-
lanságok azonnal továbbittanak, ezáltal a sziv-
vattyú sem romlik és a bori nem ronthatja a
gépezet jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen
javítás.)

Tüzi fecskendők

golyó szelepekkel. Községeknek legalkalmasabb
mert homokos és sáros víz használatánál sem
tagadja meg a szolgálatot. A gép jó működé-
sért 3 évi jótállás (ingyen javítás.) Hozzávaló
országos egységes csavarok és a legjobb minőségű
belső gummirozzott kendercsövek a legolcsóbb
árakon.

Kutak

hozzávaló

csövekkel,

olcsóbbak és job-
bak mint bármely
bel- vagy külföldi
gyárban.

Hönig Ottó

H. kir. szab. tüzi-fecskendő és szivattyú-készítő
Arad, Rákóczy-utca 27. szám.
Permetező javítások elfogadjuk.

TELEFON 410.

TELEFON 410

WINKLER JOZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelő ARAD, Batthyány-u. 13.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szives tu-
domására hozni, hogy ez évi terméséből nagymennyi-
ségű kiváló szép fajtisztaságus gyökérezetű bor és csemege

szőlőoltvány

ugyszintén szőlők pótlására kiválóan alkalmas 1 és
2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző kerül
eladásra mérsékelt árak mellett.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen
szolgál:

Winkler József Arad,
(Batthyány-u. 13.)

643

Menyasszonyi kelengyék, estélyi és alkalmi cipők

**elegáns utcai cipők urak, hölgyek és
gyermekek részére nagy választékban
és minden kivitelben.**

Valódi orosz bagaria csizmák mérték szerint készítettnek. — A hirneves „KOBRAK”
cipők egyedüli elárúsítása. — Külön olcsó áru osztály.

Lányi Marcell

„Kobrak” cipő-raktárában

8622

Aradon, Atzél Péter-utca 1. sz.

Hatóságilag engedélyezett

kiárusítás

**könyvek,
papíráruk
és írószere-
kben üz-
let áthelye-
zés miatt.**

**Ingusz I.
és Fia**

**könyv-, papir- és
írószer kereske-
désében Weitzer
János-utca.**

**Antiquar
könyvek,**

irodai papírok, levél-
papírok, borítékok, cso-
magoló papírok ⁸²¹

beszerzési árban
lesznek kiárusítva.

Ingusz I.

és Fia

Weitzer János-u.

Amerika és Arad.

Minden szenzációt Amerikának szoktunk tulajdonítani, mert már ott tartunk, hogy minden sablontól elütő találmányt vagy új rendszert Amerika jelzővel szoktunk felemlíteni és megkülönböztetni a köznapiasztól, mintegy jelezvén, hogy ez új és jó.

Pedig kár mindent a transatlantikai yankeek eszének tulajdonítani, van nálunk is új és jó dolog, csak hogy nem vesszük olyan hamar észre, mint az amerikaiakat, mely a reklám nagy dobjával szokott megjelenni.

Az Országos Gyermekevédő Ligának új tombolajátéka valóban még az amerikai szenzációkon is tultesz, mert arra igazán még nem volt eset, hogy egy 400000 darabból álló tárgysorsjátéknál minden szám nyerjen.

A Liga sorsjegyei kivétel nélkül nyernek, a legkisebb nyeremény arany vagy ezüst tárgy. Van 10 nagy értékű főnyeremény; legelső nyeremény 20000 korona, több mint 20000 drb. nagyértékű arany- és ezüstitárgy és vagy 380000 drb. szebbnél-szebb ékszer, melyet a Liga részben ajándékképpen kapott, részben pedig vásárolt.

Nagy előnye még a játéknak, hogy minden sorsjegyen még szelvény is van, mely külön játszik 500 értékes arany és ezüst ékszerre.

Tehát senkisémet kockáztat és senkisémet ajándékoz és mégis segíti a Ligát, ha vesz 1 korona 50 fillérért egy darab sorsjegyet.